



פסטיבל גשרים מוזיקליים

לציון 80 שנה
למרד גטו ורשה
ולציון 90 שנה
להולדתו של
קז'ישטוף פנדרצקי
בשיתוף אגודת
בטהובן פולין



נגני התזמורת

כינור ראשון נטשה שר* מתן דגן* כרמלה ליימן*** פטר בובובסקי פולינה גרושיקובה רומן יוסופוב מיכאל פביה ויקטוריה גלמן°	ויולה שולי וטרמן** נתנאל לאבסקי** סרגיי דובוב בוריס רימר אדוארד שובייב	חליל יוסי ארנהיים° רמי טל°	קן יער אלון ראובן** מיכאל אלטשולר
כינור שני אדוארד רזניק** הדס פבריקנט*** אומרי צח מיכאל קונצביץ' קרן שושני סמדר שידלובסקי	צ'לו מרינה כץ** צבי אורליאנסקי** אלכסנדר סינלניקוב*** אסתר ולךרס	קלרנית שירה אליסף** איליה שוורץ°	כלי נגינה קרן פנפיימן־זהבי**
קונטרבס קיריל בייקוב*** ארז מיוחס°	בסון מאוריצי פאז* יולצין קרוס סדיו	כנר ראשי נגן מוביל ***משנה לנגן מוביל נגן אורח	

חברי העמותה וחברי הוועד המנהל

עו"ד יאיר גרין*, יו"ר | יעקב אייזנר*, פרופ' רות ארנון*, פרופ' שלמה בידרמן, דוד בלומברג*, ד"ר יורם בלשר*, פרופ' אבי בן בסט, ר"ח תלמה ברבשקנולר, פרופ' בני יגור*, ד"ר רוית הלונדר*, אפרת ימן גרשוני*, אילן דה פריס*, פרופ' משה הדני*, גרשון זוהר, יהודה זיסאפל, רות חשין*, משה מיכלס*, פרופ' מנחם פיש, ד"ר שמואל קבילי*, ר"ח רענן קופי*, פרופ' אורי קרשון, אלי שחר, ד"ר לאה שמיר־שנאן*, ברוך שלו, דב שפיר *חברי הוועד המנהל

צוות ההיחל

מנהל כללי יורם יונגרמן מנהל אדמיניסטרטיבי מיכאל קונצביץ' מפיקה שרה טיילור דוד רכז תוכני מוזיקה ד"ר רון מרחבי שיווק אורנה יצחק מנהלת מכירות דגן פדר מנהל משרד ועוזר מנכ"ל אלון שניר מנהלי במה אחיעד בכר, ואלרי אקסינוב טכנאי הקלטות איתן שמאי הנהלת חשבונות שרית יצחקי יעוץ משפטי עו"ד עמי פולמן

מחלקת מנויים: *3926 / 1-700-55-2000 / בימים א'-ה' 17:00-09:00

משרד התזמורת: רח' דוד המלך 26, ירושלים / טל: 02-5020503 / פקס: 02-5020504 כתובתנו באינטרנט: www.jcamerata.com / אימייל: info@jcamerata.com

כתיבת התוכנית: ד"ר רון מרחבי, בני הנדל עיצוב גרפי: חגית מימון צילום: ג'יאנג צ'ן, מיכאל פביה, שרון גבאי, דודו בכר, מאטס באקר

סולנים בסערה | 2

פסטיבל גשרים מוזיקליים

לציון 80 שנה למרד גטו ורשה

ולציון 90 שנה להולדתו של קז'ישטוף פנדרצקי

בשיתוף אגודת בטהובן פולין בראשות אלז'ביטה פנדרצקה

היחל אומנותי: אלז'ביטה חויטובסקה ואבנר בירון

אבנר בירון מנצח / אלון גולדשטיין פסנתר / חיים שטרן חזן / זוהר סדן קריין

פרנץ יוזף היידן (1732-1809)

סימפוניה מס' 44 במי מינור, "האבל" (22')

אלגרו קון בריו / מנואטו וטריו / אדאג'ו / פינאלה: פרסטו אסאי

יוסף ברדנשווילי (.1. 1948)

"הסתר פנים" - לקריין, לחזן ולתזמורת קאמרית, בכורה בעולם (22') מבוסס על הסיפור "יוסל רקובר מדבר אל אלוהים" מאת צבי קוליץ

הפסקה

קז'ישטוף פנדרצקי (1933-2020)

שלושה קטעים בסגנון עתיק (6')

אריה / מנואטו I / מנואטו II

לודוויג ואן בטהובן (1770-1827)

קונצ'רטו לפסנתר מס' 5 במי במול מז'ור, אופ' 73, "הקיסר" (38')

אלגרו / אדאג'ו, און פוקו מוסו / רונדו. אלגרו

מכון ויצמן למדע ברחובות
אודיטוריום מיכאל סלע

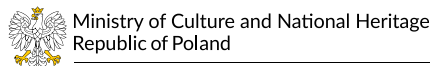
יום ה', 21.12.23 בשעה 20:00

מוזיאון תל אביב לאמנות
אולם רקנאטי

יום ד', 20.12.23 בשעה 20:00

תיאטרון ירושלים
אולם הנרי קראון

יום ג', 19.12.23 בשעה 20:00



Co-financed by the Minister of Culture and National Heritage from the Culture Promotion Fund - a state target fund

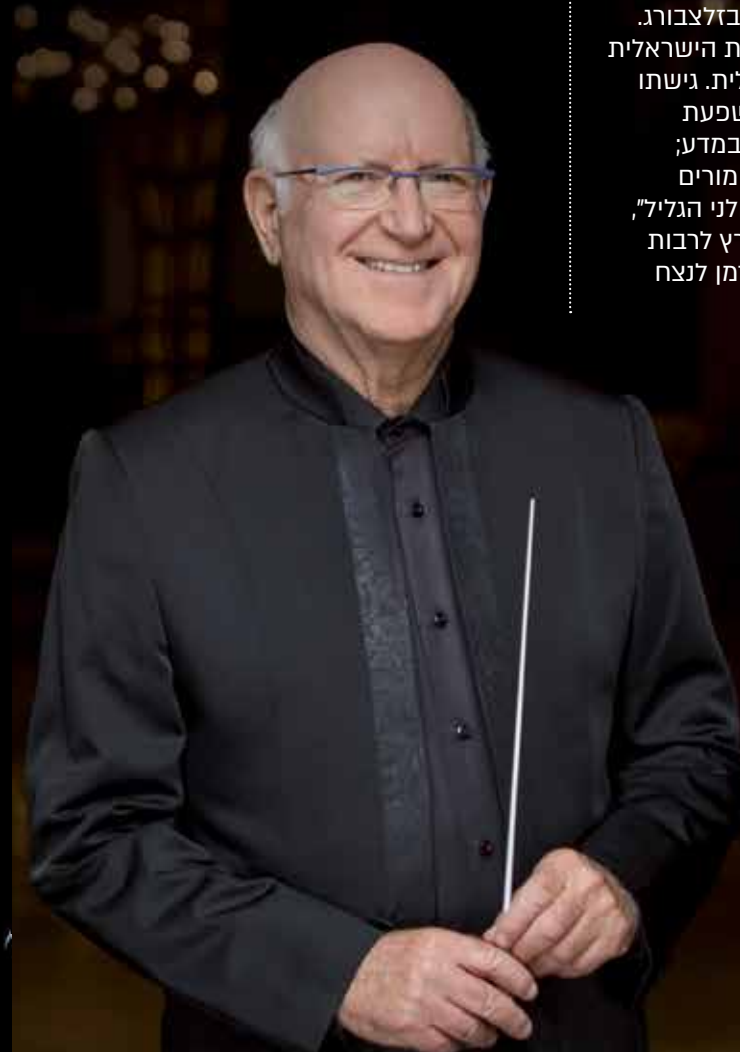


אבנר בירון / מנהל מוזיקלי ומנצח

אבנר בירון הוא המייסד, המנהל המוזיקלי והמנצח הקבוע של הקאמרטת הישראלית ירושלים, שזו לה העונה ה-40. עמוד התווך של רפרטואר התזמורת בנוי מנכסי צאן הברזל של המוזיקה הקלאסית לדורותיה ולסגנונותיה; לצד אלה, אבנר בוחר לשלב גם יצירות מסקרנות מן העולם שאין מרבים להשמיע באולמות הקונצרטים ולהזמין לתזמורת יצירות חדשות ממלחינים ישראלים.

אבנר למד ביולוגיה באוניברסיטה העברית והשתלם בניצוח באקדמיה למוזיקה בווינה ובמוצרטאום בזלצבורג. הוא שימש חלילן בפילהרמונית הישראלית ובתזמורת הקאמרית הישראלית. גישתו למוזיקה ולאינטרפרטציה מושפעת מהשכלתו הרחבה במוזיקה ובמדע; הוא חניך דורות של חלילנים ומורים לחליל, הקים את "אנסמבל סולני הגליל", ניצח על מיטב התזמורות בארץ לרבות הפילהרמונית הישראלית ומוזמן לנצח על תזמורות ברחבי העולם.

בעומדו בראש האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים יזם פתיחת מחלקה למוזיקה מזרחית, הקים את התזמורת הקאמרית של האקדמיה, יסד את הפקולטה למוסיקה רבת-חומית והיה חבר הוועדה המתמדת של ארגון האקדמיות למוזיקה באירופה. אבנר זכה בפרס שרת החינוך על מצוינות ותרומה אומנותית רבת-שנים בתחום המוזיקה בארץ ובפרס ע"ש אריק איינשטיין ליוצרים שתרמו להתפתחות התרבות הישראלית לדורותיה.



אלון גולדשטיין / פסנתר

אלון גולדשטיין הופיע העונה בניגון רסיטלי סולו וקונצ'רטי בצפון אמריקה ובישראל ולימד באוניברסיטה למוזיקה ולאומנויות בווינה, באקדמיית פליישר בווינינגטון הבירה ובכיתות האומן הבינלאומיות לפסנתר תל חי, שם הוא נמנה עם סגל ההוראה - לצד היותו פרופסור באוניברסיטת מיזורי, קנזס.

ב-2017 ייסד פסטיבל למוזיקה קאמרית בפלורידה לקירוב המוזיקה הקלאסית לאוכלוסיות מיוחדות. הוא מנהל פסטיבל באך באורגון וסדרת קונצרטים בסנטה קרוז. גולדשטיין ניגן עם התזמורת הסימפונית של שיקגו, פילדלפיה, סן פרנסיסקו ולוס אנג'לס ועם הפילהרמונית של לונדון, הקאמרטת הישראלית ירושלים והפילהרמונית הישראלית, בין השאר בניצוח מהטה, בלומשטדט, תלמי, רודן ושריף. עם תזמורת אינדיאנפוליס הופיע בפסטיבל פרוקופייב בשני קונצ'רטי מאת המלחין בערב אחד.

גולדשטיין הופיע ברסיטלים ברחבי אירופה וצפון אמריקה, לרבות בקרנגי הול, באולם הקרמלין ובמוסדות האו"ם בז'נבה ובניו יורק, עם הרכבים בהם רביעיית טוקיו ובפסטיבלים טנגלווד, רוויניה, מרלבורו, ורבייה, פסטיבל חבל הרוהר ואחרים.

אלון נולד בישראל ולמד באקדמיה הישראלית למוסיקה בתל אביב אצל ויקטור דרביאנקו ואריה ורדי. זכה במלגות קרן התרבות אמריקה-ישראל, המשיך בלימודיו במכון פיבודי אצל ליאון פליישר ושימש

עוזר הוראה שלו. גולדשטיין לימד בבית הספר גילדהול למוזיקה ולדרמה בלונדון, שם הקים סדרת קונצ'רטי מוזיקה קאמרית ופסטיבל שנתי לפסנתר בארבע ידיים. ב"אחוזת הקרן הבינלאומית לפסנתר" ע"ש תיאודור ליבן שהיה לחוף אגם קומו באיטליה וקיבל שיעורים ממוזיקאים בין-לאומיים.

בין הקלטותיו יצירות מלחינים ישראלים בהפקת המכון למוסיקה ישראלית, קונצ'רטי לפסנתר מאת מנדלסון, קונצ'רטי מאת מוצרט ושלישיות פסנתר מאת דבוז'ק עם שלישיית "טמפסט", שהוא מופיע עימה בקביעות, בחברות "סנטאור" ו"נקסוס".





פרנץ יוזף היידן

סימפוניה מס' 44 במי מינור, "האבל" (22')

אלגרו קון בריו / מנואטו וטריו / אדאג'ו / פינאלה: פרסטו אסאי

מספרים כי היידן ביקש שהפרק השלישי מן הסימפוניה שלפנינו - מקטעי המוזיקה הנוקבים והנוגעים ללב שנכתבו במאה השמונה-עשרה - ינוגן בהלוויות; בסופו של דבר, שבועיים לפני מות היידן צבאות נפוליאון כבשו את וינה - כך שמותו לא הורגש כמעט. היידן נקבר באחד ביוני 1809 בטקס צנוע ובלא מוזיקה; שבועיים לאחר מכן נערך טקס אזכרה הולם, אולם נוגן בו הרקוויאם מאת מוצרט.

גם אם בקשתו של היידן היא בדייה בלבד, הרי שהסיפור העניק ליצירה את כינויה - "סימפוניה האבל". היא מייצגת נקודת שיא בתקופה מן הפוריות בחיי המלחין: בתחילת שנות השבעים של המאה השמונה-עשרה הלחין כשעשרה סימפוניות, שתיים-עשרה רביעיות כלי קשת, שש סונטות לפסנתר, שש מיסות וכמה אופרות.

את הסימפוניה פותח פרק **אלגרו קון בריו** סוער, הוראת נגינה נדירה אצל היידן. הפרק נע במנעד רגשי נרחב, מהתפרצויות זעם סוערות ועד הפוגות חרישיות. פעלתנותו הרבה, כמו גם המעברים הדינמיים הפתאומיים, הולמים את רוח סגנון ה**סער והלהט** האופנתי במוזיקה של התקופה. הפרק בצורת הסונטה המסורתית, אך היידן מבטל את התצוגה המסורתית של שני נושאים המנוגדים באופיים ובטונליות שלהם. תחת זאת, הוא מציג כבר בפתיחה את החומרים המרכיבים את הפרק: נושא תקיף וסטטי בן ארבעה צלילים, שמנגנים כל כלי התזמורת.

זמן קצר לאחר מכן מופיע נושא שני סוער, מקור האנרגיה העיקרי לפרק. לאורך הפרק, היידן משתמש בנושא בן ארבעת הצלילים באופנים שונים: רציטיביב מהורהר, קו בס מלווה, חיקויי קאנון בין כלי התזמורת וגם - לקראת סוף הפרק - בקודה, למעשה פוגה בזעיר אנפין.

המנואט חמור הסבר חוצץ בין הסערה הקדחתנית של הפרק הראשון לאווירת האבל של הפרק האיתי. זהו למעשה קנון בין שני קולות: גבוה (בכינורות) ונמוך (בצ'לי ובבסיס). טריו אוורירי, מעין משב רוח רענן, עם תפקידי קרן ואבובים בעליצות כמוכפריה, יוצר ניגוד לחומר הקודם.

הפרק השלישי הוא מופת לכך שמוזיקה הכתובה במז'ור אינה בהכרח "שמחה". לאווירה המאופקת והמלנכולית תורמים המלודיה הפשוטה והמעודנת וכן התזמור: כלי הקשת המעומעמים עוברים עם הצטרפות כלי הנשיפה לליווי שקוף ועדין, עד שהכינורות הראשונים נותרים לבדם בליווי חרישי. האיפוק בפרק זה מרשים נוכח הסערה משולחת-הרסן המאפיינת את הפרקים החיצוניים, והשיבה לסגנון ה**סער והלהט** בפרק האחרון מעצימה את המתח והסערה: צורת הסונטה מהודקת עוד יותר מאשר בפרק הראשון והאפקטיבית התזמורתיים עזים יותר. היידן חותם את הפרק והיצירה כולה בסולם מי מינור - ולא במי מז'ור כפי שהיו ודאי מצפים המאזינים בני תקופתו.



זוהר סדן / קריין

זוהר סדן הוא שחקן וקריין. נולד בירושלים בשנת 1966. בוגר הסטודיו למשחק ניסן נתיב ובעל תואר ראשון בחינוך ממכללת דוד ילין בירושלים. בתיאטרון השתתף בפסטיבלים בהם פסטיבל עכו, פסטיבל חיפה להצגות ילדים, פסטיבל פותחים מסך בבית לסין, בפסטיבל חג המחזמר בבת ים, בהצגות ובמחזמרים רבים לילדים, ה**נסיכה טורנדוט** בהפקת ז'ראר בכר בירושלים. זוהר שיחק בסדרות הטלוויזיה **רון, חידת משולם, עיר מקלט, מנאייכ**, בדרמות **האיש שמנע את המלחמה ולילה באדיס**. דיבב בסדרות טלוויזיה רבות ובסרטים. זוהר מנחה טקסים, עוסק בקריאה אומנותית של פרוזה ושירה והקליט ספרים קוליים רבים. קריין קול ישראל ברשתות הרדיו השונות - רשת א', רשת ב', רשת ג', קול המוזיקה במגוון תוכניות - מאקטואליה דרך תרבות וספרות, מוזיקה קלאסית, מוזיקה קלה, בריאות ודת. הנחה את תוכנית הקולנוע **סינמה 3** ואת יומן החדשות בכבלים **זמן ירושלים**. שימש קריין לסרטים וסדרות בערוץ 1. עורך חדשות וקריין חדשות בכאן רשת ב' והגיש מבזקי חדשות בכאן 11.



חיים שטרן / חזן

חיים שטרן, בן 27, הוא חזן וזמר בעל שם עולמי, עם קול טנור ייחודי. בן למשפחת החזנים הירושלמית אייזנבאך, חיים גדל והתחנך בשיבות חרדיות בבית שמש, בבאר יעקב ובירושלים. הוא שירת בצה"ל בחיל המודיעין וברבנות הצבאית. חיים בוגר בית הספר לחזנות בפתח תקווה ותלמידם של המנצח אלי יפה והחזן ישראל רנד. במשך שנתיים שימש חזן בימים הנוראים בבית הכנסת ישראל הצעיר בנתניה ולאחר מכן שימש חזן בימים הנוראים בבית הכנסת הגדול בסידיני, אוסטרליה. חיים מכהן כיום בתפקיד החזן הראשי של הקהילה היהודית במינכן. הוא מופיע בקביעות בארץ וברחבי העולם בתפילות שבת וחג, חופות, קונצרטים ומופעים, אזכרות וטקסים - עם תזמורות סימפוניות, מקהלות והרכבים מוסיקליים מגוונים. בין שאר הופיע בבתי הכנסת הגדולים בישראל וכן בקהילות יהודיות באירופה, בארצות הברית ובאוסטרליה. ברפרטואר העשיר והמגוון שלו שירים בעברית, בידיש, באנגלית ובאיטלקית, חזנות, שירים חסידיים וקלאסיקות ישראליות.



בפינלנד, בהונגריה, ברוסיה, בגיאורגיה וביפן, בניצוח ולרי גרגייב, גאבור הולרונג, ג'אנסוג קהידזה, אנדרס מוסטונן, להב שני, ליאור שמבדל, אריאל צוקרמן, שלמה מינץ ואבנר בירון. ברדנשווילי זכה ביותר מתריסר פרסים בגיאורגיה ובישראל, בהם פרס עזריאלי למוזיקה יהודית (2024).

מדברי המלחין:

הסתר פנים היא יצירה מוזמנת מהקאמרטת הישראלית ירושלים במלאת 40 שנה לתזמורת ולציון 80 שנה למרד גטו ורשה. מתוך ספרו של צבי קוליץ בחרתי קטעים הבוחנים את המצב, מבלי להיכנס לחייו הפרטיים של גיבור הסיפור: שלוש שיחות "בגובה העיניים" עם אלוהים (האחרונה שבהן ממחישה את עומק האמונה - ככל שהמצב גרוע יותר כך גוברת ההתקרבות לאלוהים) וכתווך שתי מובאות מן החיים עצמם: האחת ממפגש האדם עם כלב, והשנייה עוסקת בגורל הטראגי של העם דרך יהודי ממגורשי ספרד, דמוי איוב.

בניגוד לטקסט של הקריין בתזמורת, רציתי לשחזר את הרמז לנוכחות החיים בגטו, עם ציטוטים מדומים של מוזיקה יהודית-אשכנזית: ריקודים כגון מארש פולונז מאת אוגינסקי וחזנות לפסוקים משיר השירים ומתהלים.

הדרמה בסיום היצירה שוככת ומה שנותר הוא הלם טראגי של שתיקה איומה - המסמל תחושת חוסר תקווה ואובדן.

יוסף ברדנשווילי, מלחין ישראלי יליד גאורגיה, קיבל דוקטורט באקדמיה למוזיקה של טביליסי ב-1976. עד לעלייתו ב-1995 לימד באקדמיה בטביליסי, עמד בראש מוסדות מוזיקה, שימש סגן שר התרבות במחוז אג'ארה והפיק פסטיבלים בין-לאומיים. כיום הוא נמנה עם סגלי בית הספר הגבוה למוזיקה ע"ש בוכמך מהטה באוניברסיטת תל אביב והאקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. נוסף על עיסוקיו המוזיקליים הוא גם צייר פעיל.

ברדנשווילי הלחין יותר מ-100 יצירות, ובהן חמש אופרות, בהן **הדיבוק** (2021) ו**מסע אל תום האלף** (2005) - שהאופרה הישראלית הזמינה וביצעה לציון 20 שנה לייסודה. בשנים 1997-1999 חיבר ברדנשווילי טרילוגיה: **ילדי האלוהים** לקונטרה טנור ולתזמורת, כמיהה למצו סופרן ולתזמורת וזמן אהבה למקהלת נזירים ולתזמורת. במשך כמה שנים היה מלחין הבית של הקאמרטת ויועץ שלה. בעבור הקאמרטת חיבר **שירי אהבה ויין** לסופרן, לקונטרה טנור ולתזמורת (2013), **הללויה מגניפיקט** לארבעה סולנים, למקהלה ולתזמורת (2014) ואת **הפסיון של ר' שמעון בר יוחאי** (2016). יצירתו **דמות (הומאז')** לזכר בנצי שירה פתחה את עונת 2019 בקאמרטת. עוד יצר סימפוניות, קונצ'רטי, מוזיקה קאמרית וקולית, יצירות לכלי סולו, מוזיקה למחול וכן מוזיקה ל-55 סרטי קולנוע ו-65 הצגות תיאטרון.

מיצירות ברדנשווילי ביצעו מיטב התזמורת בישראל, לרבות הפילהרמונית הישראלית בניצוח זובין מהטה; מחוץ לישראל ביצעו אותן בארצות הברית, בקנדה, בגרמניה, באנגליה, בצרפת, בספרד, באיטליה,

יוסף ברדנשווילי "הסתר פנים"

לקריין, לחזן ולתזמורת קאמרית

מבוסס על הסיפור "יוסל רקובר מדבר אל אלוהים" מאת צבי קוליץ
בתרגום עדה פלדור

תזמורת - פתיחה

קריין (בוֹזמנית):

משהו יחיד ומיוחד מתרחש עכשיו בעולם: אנחנו שרויים בעידן של "הסתר פנים". אלוהים הסתיר את פניו מן העולם, ומסר כך את בני האדם קורבן ליצריהם הפראיים.

תזמורת (קלרנית בס סולו)

קריין: אני, יוסל, בן דוד רקובר מטרנופול, חסיד גור, נין ונכד לצדיקים, תלמידי-חכמים וקדושים ממשפחות רקובר ומייזלס, כותב שורות אלה כשבתי גטו וארשה עולים בלהבות, והבית שבו אני נמצא הוא אחד האחרונים שטרם ניצתו. עוד מעט קט יהפוך הבית הזה שבו אני נמצא, כמו כל בתי הגטו כמעט, בור-קבר ליושביו ומגיניו. קרניים אדומות לוקחות של שמש, חדות כחרב, חודרות מבעד לחלון הקטן שבחדרי - ומהן אני מבין שהערב קרוב, עוד מעט שקיעה.

תזמורת - מחול מוזר 1

קריין:

ישעיהו כ"א
(צועק) "שומר מה מלילה שומר מה מליל?"
אמר שומר: "אתה בוקר וגם לילה..."

תזמורת - מעבר קצר ומחול מוזר 2

קריין:

(צועק) "שומר מה מלילה שומר מה מליל?"
תזמורת - מעבר קצר 2 ומחול מוזר 3

קריין (בוֹזמנית):

ביער שהסתתרתי בו נתקלתי באחד הלילות בכלב, כלב חולה, גוע ברעב, אולי גם מטורף, זנבו בין רגליו. שנינו חשנו מיד את השותפות, שלא לומר את הזהות במצבנו, כי מצבם של הכלבים אינו טוב במאום משלנו. הוא התחכך בי, טמן ראשו בחיקי וליקק את כפות ידי.

איני יודע אם בכיתי אי-פעם כמו שבכיתי בלילה ההוא.

נפלתי על צווארו והתייפחתי כילד. התביישתי מפני הכלב על שאני אדם, לא כלב.

אלה פני הדברים, וזה המצב הרוחני שאליו הגענו: החיים הם אסון, המוות גואל, האדם מארה, הבהמה אידיאל, היום תועבה והלילה קְזֹזֶר.

תזמורת - מעבר

חזן:

תהלים נ"א
(ג) חֲנִי אֱלֹהִים כַּחַסְדְּךָ; כָּרַב רַחֲמֶיךָ,
מִחַה פְּשָׁעִי.
(ד) הרבה (הרב), כִּבְסֵנִי מַעֲוֵנִי;
וּמַחְטָאתִי טְהַרֵּנִי.
(ה) כִּי־פָשַׁעִי, אֲנִי אָדָּע; וְחַטָּאתִי נִגְדִי תִמִּיד.
(ו) לָךְ לְבַדְּךָ, חָטָאתִי, וְהִרַע בְּעֵינַיִךְ, עֲשִׂיתִי:
לְמַעַן, תִּצְדַּק בְּדַבְּרֶךָ - תִּזְכָּה בְּשִׁפְטֶךָ.
(ז) הִן־בְּעֹזֶן חוֹלְלֵתִי; וּבַחֲטָא, יַחְמַתֵּנִי אֲמִי.

קריין (בוֹרְזֻמְנִית):

לא אוכל לומר שיחסי לאלוהים לא השתנה אחרי כל מה שעבר עלי.

אבל אני יכול כן לומר, בביטחון מוחלט, שאמונתי בו לא נתערעה כמלוא הנימה. פעם, כשחיי היו טובים, התייחסתי אליו כאל מי שמרעיף עלי בלי הרף מחסדו, ולפיכך - כאל מי שאני חב לו תמיד. עכשיו אני מתייחס אליו כאל מי שחייב גם לי, וחייב לי הרבה.

איני יוצא מן הכלל, ואיני מצפה לשום יחס מיוחד. שוב לא אנסה להציל את עצמי, ולא אברח עוד מכאן. אבל אני עדיין חי, ולפני מותי אני רוצה לדבר אל אלוהי עוד פעם אחת כדבר איש חי, איש חי ופשוט שנפל בחלקו הכבוד הגדול אך האומלל להיות יהודי. אני גאה להיות יהודי.

•••

אלוהים הוא דת, אבל תורתו היא אורח־חיים - וככל שאנו מתים יותר למען אורח־החיים הזה, כן גדלה נצחיותו! ולכן הרשה לי אלוהים, לפני מותי, כשאני משוחרר מכל שמץ של פחד ושרוי במצב של שלוה פנימית גמורה וביטחון מוחלט, לבוא אתך חשבון. יש לנו הזכות לדעת עד כמה מגעת סבלנותך. ועוד דבר אחר אני מבקש לומר לך: אל תמתח יותר מדי את החבל, כי הוא עוד עלול חלילה להיקרע.

מה עוד צריך לקרות, כדי שתשוב ותגלה את פניך לעולם?

אלוהי מי אתה? אלוהי הרוצחים?!

תזמורת - מעבר, ויולה סולו

חזן (בוֹרְזֻמְנִית):

תהלים קי"ט
(מט) זָכַר דְּבַר לַעֲבֹדְךָ עַל אֲשֶׁר יַחַלְתֵּנִי:
(נו) זֹאת נַחְמֵתִי בְּעֵנַיִ כִּי אֶמְרָתְךָ חִיַּתִּי:
(קז) נַעֲנִיתִי עַד מָאֵד יְהוָה חִיַּי כְּדַבְּרֶךָ:
(קח) נְדָבוֹת פִּי רָצָה נָא יְהוָה
וּמִשְׁפָּטֶיךָ לְמַדִּנִּי:
(קט) נַפְשִׁי בְּכַפִּי תִמִּיד וְתוֹרָתְךָ לֹא שָׁכַחְתִּי.

תזמורת - Quasi Canon

קריין: (בוֹרְזֻמְנִית)

"אין דבר שלם יותר מלב שבור",
אמר פעם רב גדול אחד של חסידים; ואין גם עם נבחר יותר מעם מוכה תדיר.

הרבי שלי נהג לספר לי, שוב ושוב, מעשה ביהודי שברח מן האינקוויזיציה בספרד עם אשתו ובנו, נאבק לחצות בספינה קטנה את הים הסוער, והגיע לאי טרשי. אז הבזיק ברק והיכה למוות את אשתו, ורוח סועה קמה והטילה את בנו הימה. בודד, ערירי, עירום ויחף, חבול מצליפות הסערה ומבועת מן הברק והרעם, שערו סתור וידיו מושטות השמימה, המשיך היהודי בדרכו, מהלך על סלעי האי השומם, ובמלים אלה פנה אל אלוהיו:

"אלוהי ישראל", אמר, "נמלטתי לכאן כדי שאוכל לעובדך באין מפריע, לשמור מצוותיך ולקדש את שמך. אלא שאתה, אתה עושה הכול כדי שלא אאמין בך. אך אם עולה בדעתך שתצליח, במסות הקשות האלה, להסיט אותי מדרך הישר, הריני מודיעך, אלוהי ואלוהי אבותי, שדבר מכל אלה לא יועיל לך במאום. אתה יכול לעלוב

בי, אתה יכול להכות בי, אתה יכול ליטול ממני את היקר והטוב מכל שיש לי בעולם, אתה יכול לייסר אותי עד מוות - אבל אני אאמין בך תמיד."

תזמורת - מעבר קצר

קריין:

בעוד שעה לכל היותר כבר אהיה עם משפחתי איתה ועם מיליוני הנספים מבני־עמי, בעולם ההוא, עולם טוב יותר, שבו אין עוד ספקות ואלוהים הוא שליט יחיד רב־אנפין.

אני מת בשלום, אך לא בסיפוק, חבול אך לא משועבד מריר אך לא מאוכזב,

מאמין אך לא מתחנן, מאוהב באלוהים אך לא אומר־אמן

דבקתי בו אפילו כשהרחיק אותי.
שמרתי את מצוותיו אפילו כשייסר אותי על כך.

אהבתי אותו, הייתי ונשארתי מאוהב בו, אפילו כשהשפיל אותי עד עפר,

עינה אותי עד מוות, שם אותי ללעג וקלס.

תזמורת - מעבר

חזן:

תהלים נ"א

הֵן אָמַת חִפְצָתְךָ בְּטוּחוֹת:
וּבְסִתּוֹם חֲכָמָה תוֹדִיעֵנִי.
תַּחֲטָאֲנִי בְּאֲזוּב וְאֶטְהַר:
תִּכְבְּסֵנִי וּמִשְׁלַג אֶלְבִּי.

לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים
וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ בְּקִרְבִּי.

תזמורת - Choral

קריין:

"אוֹהֵב אוֹתְךָ תִּמִּיד. תִּמִּיד, רַק אוֹתְךָ,
אֶפִּילוּ עַל אִפְךָ וְעַל חִמְתְּךָ!"

ואלה גם מלותי האחרונות אליך,
אלוהי הזועם: דבר מכל אלה לא יועיל לך במאום!

עשית הכול כדי שאתאכזב ממך,
כדי שלא אאמין בך.

אבל אני מת בדיוק כפי שחייתי
מאמין בך באמונה שאין לערעה
ישתבח שמך לעד אלוהי המתים,
אלוהי הנקמות,
אלוהי האמת והדין, שבמהרה ישוב
ויגלה את פניו לעולם,
וירעיד שוב את אושיותיו בקולו האדיר.
"שמע ישראל! ה' אלוהינו ה' אחד."

תזמורת (דואו קלרניתות)

קריין:

אני, יוסל, בן דוד רקובר מטרנופול,
חסיד גור, נין ונכד לצדיקים,
תלמידי־חכמים וקדושים ממשפחות
רקובר ומייזלס.

שקט מוחלט

(רק צליל חרישי של רוח מרחוק)

אריה / מנאטו / מנאטו ו

|| קז'ישטוף פנדרצקי זוכה בפרס הודות להישגיו ולחידושו בשדה ההלחנה. לא פחות מכך מושתתת תהילתו בעולם על בחירת הנושאים לכמה מיצירותיו, שפנדרצקי מצביע בהן על הקשיים בחיי בני האנוש, ומסב את תשומת הלב לעוול ולחמס" (מן הנימוקים לבחירת המלחין לזכייה בפרס וולף, 1987).

פנדרצקי, שאף כי אינו בחיים מציניים השנה תשעים להולדתו, היה מלחין ומנצח; בוגר האוניברסיטה והאקדמיה למוזיקה בקרקוב, שם קיבל משרת הוראה ושימש דיקן. בהמשך לימד גם בבית הספר הגבוה למוזיקה באסן בגרמניה ובאוניברסיטת ייל בארצות הברית.

בתחרות השנייה למלחינים פולנים צעירים (1959) גרפו יצירותיו של פנדרצקי את כל שלושת המקומות הראשונים (היצירות הוגשו בעילום שם), ושנה לאחר מכן בפסטיבל הסתיו בוורשה נוגנה יצירתו ל-52 כלי קשת **קינה לקורבנות הירושימה**. ביצירה זו פנדרצקי מרחיב את אופני השימוש בטכניקות כליות - למשל משיכת הקשת מצידו האחר של הגשר משיגה צלילים צורמים, והוא יוצר מרקמים חדשניים כגון אשכולות צלילים המנוגנים בה'בעת. יצירות אלה ואחרות הקנו למלחין מקום של כבוד בשדה האוונגארד בפולין.

ב-1997 חיבר את יצירתו **שבעת שערי ירושלים**, שהוזמנה לחגיגות 3,000 שנה לבירת ישראל ונוגנה בה; בתור טקסט לשבעת פרקי היצירה בחר המלחין פסוקים תנ"כיים. ביצירותיו של פנדרצקי

ארבע אופרות, קונצ'רטי לכלים שונים ושמונה סימפוניות.

הוא זכה באותות, בתארים לשם כבוד ובפרסים רבים, בהם ארבעה פרסי גראמי. יצירותיו שולבו בפסקולי סרטים וסדרות טלוויזיה, הנודעים שבהם **הניצוץ** של סטנלי קובריק ו**טווין פיקס** של דייוויד לינץ'.

שלושה קטעים בסגנון עתיק (1963)
לתזמורת כלי קשת חיבר פנדרצקי לפסקול **כתב היד מסרגוסה**, סרטו של הבמאי וויצ'ך יז'י האס (Wojciech Jerzy Has, 2000-1925) - עיבוד של הרומן באותו שם מאת הסופר והפילוסוף בן המאה ה-18, הרזן יאן פוטוצקי. העלילה מתרחשת בספרד של המאה ה-18, והבמאי יצר עולם פיקטיבי הנע בין הרצינולי לפנטסטי. המוזיקה שייצר פנדרצקי היא בסגנון הבארוק המאוחר והקלאסי המוקדם: המלחין המיומן והצעיר יחסית פונה אל המוסכמות המלודיות וההרמוניות של התקופה במעין נוסטלגיה, ועל אלה הוא מוסיף תפניות מקוריות בעלילה המוזיקלית.

את שלושת הקטעים ניגנה בפעם הראשונה בתור יצירה עצמאית התזמורת הקאמרית של שירות השידור של פולין בפוזנן בניצוחה של אגניישקה דוץ'מל בקיץ 1988 בקרקוב במסגרת פסטיבל המוזיקה קז'ישטוף פנדרצקי.

אריה פותחת את שלושת הקטעים הקצרים באווירה נוגה וסנטימנטאלית ברוח הפסקאליה והקינה הבארוקיים. אחריה מופיעים שני **מנאטים** מז'וריים, ריקודיים ועליזים, עם פרקי **טריו** מינוריים החוצצים ביניהם ומוסיפים נופך מלנכולי לאווירה.

תודה לאווה שְׁימְדִי על הסיוע בכתיבת דברי ההסבר על יצירתו של פנדרצקי.

לודוויג ואן בטהובן

קונצ'רטו לפסנתר מס' 5 במי במול מז'ור, אופ' 73, "הקיסר"

(38')

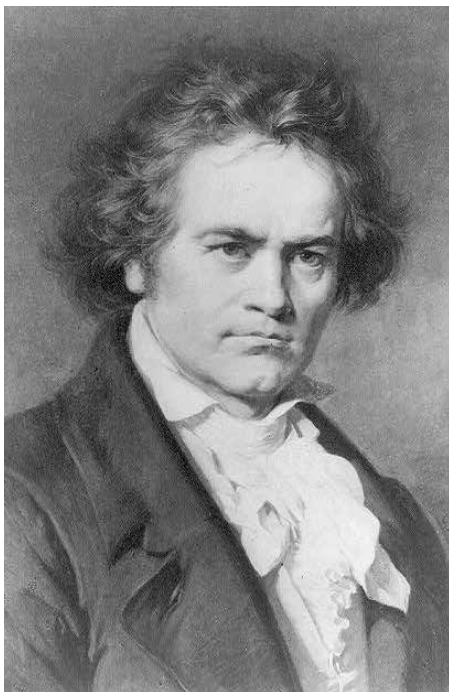
אלגרו / אדאג'ו, און פוקו מוסו / רונדו. אלגרו

באביב 1809, נפוליאון וצבאו שהו בפאתי וינה לסבב מלחמה נוסף בין צרפת לאוסטריה - והלמות התותחים כבר נשמעה במרחב. באותו קיץ כתב בטהובן למו"ל הגרמני שלו, גוטפריד כריסטוף הרטל: "דבר זולת תופים, תותחים, סבל אנושי מכל סוג!".

בטהובן הלחין את הקונצ'רטו לפסנתר מס' 5 זמן קצר לאחר שהשלים את הסימפוניות מס' 5 ומס' 6, ובעת זו הלחין עוד באותו הסולם את רביעיית כלי הקשת, אופ' 74, **הנבל** ואת סונטת **הפְּרָדה** לפסנתר. זהו הקונצ'רטו לפסנתר האחרון מאת בטהובן ולמעשה הקונצ'רטו האחרון מפרי עטו לכלי סולו בכלל. הוא חיבר אותו בין 1809 ל-1811 בווינה; כמו הקונצ'רטו מס' 4, הוא מוקדש לארכידוכס רודולף - ידידו, פטרונו ותלמידו של בטהובן.

ביצוע הבכורה התקיים בנובמבר 1811 בֶּנְדֵּקְהָאוס של לייפציג. בשנה ההיא כבר לא היה בטהובן מסוגל לשמוע דבר, ולכן לא הוא היה הסולן, אלא פסנתרן ושמו פרידריך שניידר. כעבור שלושה חודשים הושמע הקונצ'רטו לראשונה בווינה, והפעם ישב אל המקלדת קרל צ'רני, תלמידו של בטהובן.

הפרק הראשון, בצורת סונטה, פותח בסדרת שלושה אקורדים עזים של התזמורת, הנענים כל אחד בשלוש קדנצות קצרות של הפסנתר; הסולן מפתיע את קהל המאזינים בני התקופה בכניסתו המוקדמת. לאורך הפרק - הארוך ביותר בכל הקונצ'רטי לפסנתר מאת בטהובן, הוא בונה קרשנדו מתמשך ודיסוננס גובר.



את **הפרק השני**, שאופיו שקט ומדיטטיבי, פותח הסולן בנגינה הנשמעת כפנטזיה חופשית ורק לאחר מכן עובר לנגן את החומר הצלילי שניגנה התזמורת.

הפרק השלישי, רונדו אלגרו, כתוב במקצב מחול גרמני בשש שמיניות. בסיומו מגיעה רפליקת טימפני בלתי צפויה; קודה מהירה ומזהירה מסיימת.

אשר לכינוי היצירה, **הקיסר**, הוא ניתן כנראה לצורך שיווק בידי המו"ל הבריטי יוהאן בפטיסט קְרָמֶר (הכינוי רווח תחילה בארצות הדוברות אנגלית ולא באלה הדוברות גרמנית).

יש גם סברה שקצין צרפתי שנכח בבכורה בווינה הוא שהשמיע את דעתו כי סגנונו ההירואי של הקונצ'רטו יאה לקיסר - תוארו של נפוליאון בעת ההיא.

הקונצרטים הבאים



כלים וקולות נבל, בסון ותזמורת

ז'אן כריסטוף ספינזי מנצח (צרפת)
סיוון מגן נבל (ישראל-גרמניה)
מור בירון בסון (ישראל-גרמניה)

ראוול / מבוא ואלגרו
דביסי / מחולות קודש וחול
ז'וליבה / קונצ'רטו לבסון
פ. דוד / קונצ'רטינו לבסון ולתזמורת, אופ' 12
הייזן / סימפוניה מס' 82, "הדוב"

7.1 מכון ויצמן רחובות
6.1 בית האופרה תל אביב
4.1 תיאטרון ירושלים

סולנים בסערה פרוקופייב קונצ'רטו לכינור

צ'ארלס אוליביירי-מונרו מנצח (מלטה-קנדה)
יוהאן דאלנה כינור (שוודיה-נורווגיה)
מוקי זוהר אבוב

פרוקופייב / קונצ'רטו לכינור מס' 2, אופ' 63
והן ויליאמס / קונצ'רטו לאבוב
יאן ואצלב ווז'ישק / סימפוניה ברה מז'ור



15.1 מוזיאון תל אביב
13.1 אלמא זכרון יעקב
12.1 ימק"א ירושלים

www.jcamerata.com | 02-5020503 | *3296

LA TEMPESTA DEI SOLISTI | 2

MUSICAL BRIDGES FESTIVAL

Commemorating 80th anniversary of the Warsaw Ghetto Uprising
Commemorating 90th birthday of Krzysztof Penderecki

In collaboration with Beethoven Association Poland
directed by Elżbieta Penderecka

Artistic Direction: Elżbieta Chojnowska and Avner Biron

Avner Biron conductor / Alon Goldstein piano
Chaim Stern cantor / Zohar Sadan Narrator

Franz Joseph Haydn (1732-1809)

Symphony no. 44 in E minor, "Trauer" (22')

Allegro con brio / Menuetto & Trio / Adagio / Finale: Presto assai

Josef Bardanashvili (b. 1948)

"Hester Panim" – for cantor, narrator and chamber orchestra, **World Premiere** (22')

Based on the story "Yossel Rakover speaks to God" by Zvi Kolitz

Intermission

Krzysztof Penderecki (1933-2020)

Three pieces in Old Style (6')

Aria / Menuetto I / Menuetto II

Ludwig Van Beethoven (1770-1827)

Piano Concerto no. 5 in E flat major, Op. 73, "Emperor" (38')

Allegro / Adagio, un poco mosso / Rondo. Allegro

Jerusalem Theater
Henri Crown Hall
Tuesday, 19.12.23 at 20:00

Tel Aviv Museum of Art
Recanati Auditorium
Wednesday, 20.12.23 at 20:00

Weizmann Institute, Rehovot
Michael Sela Auditorium
Thursday, 21.12.23 at 20:00



Ministry of Culture and National Heritage
Republic of Poland

Co-financed by the Minister of Culture and National Heritage
from the Culture Promotion Fund - a state target fund"



LUDWIG
VAN BEETHOVEN
ASSOCIATION



ROBYG



MUSICAL BRIDGES FESTIVAL

Commemorating
80th anniversary of the
Warsaw Ghetto Uprising

Commemorating
90th birthday of
Krzysztof Penderecki

In collaboration with
Beethoven Association
Poland

LA TEMPESTA DEI SOLISTI | 2